

потенційну загрозу для гармонійного розвитку особистості, що зумовлює необхідність своєчасної профілактики та впровадження ефективних соціально-педагогічних заходів.

Список використаних джерел

1. Алексєєнко Т. Ф., Кушнарьова С. В. Ризикована поведінка : посібник. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2013. 172 с.
2. Данілова А. П. Ризикована поведінка старшокласників у сфері інтернет-спілкування як соціально-педагогічна проблема. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2015. Вип. 19. С. 194–203. URL: <https://zbirnyk.ipv.org.ua/ua/arkhiv-vipuskiv/product/view/10/254>
3. Журавель Т. та ін. Профілактика деструктивної поведінки підлітків : навч.-метод. посіб. / за ред. Т. Журавель, Ю. Удовенко. Київ : ФОП Буря О. Д., 2022. 144 с.
4. Кравцова О. Стресостійкість особистості як психологічний феномен. Вісник післядипломної освіти. 2019. Вип. 7. С. 98–117.
5. Лях Т., Спірін А., Жуков В. Соціальна профілактика ризикованої поведінки підлітків. Ввічливість. Humanitas. 2023. № 1. С. 64–72. URL: <https://surl.li/jilgtf>
6. Петровська К. Соціально-психологічні чинники ризикованої поведінки учнівської молоді. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2015. № 14. С. 134–138. URL: <https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/1060>
7. Савченко Ю. Психологічні детермінанти схильності підлітків до ризикованої поведінки. Психологія особистості та соціальних процесів. 2022. № 2. С. 45–52.
8. Спіріна Т., Тимошенко Л. Профілактика вживання алкоголю у підлітковому середовищі. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2017. № 8 (313). С. 295–301.

Юрій Кокоцький

*здобувач третього рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник: **Наталія Олексюк**,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної
роботи та соціальної педагогіки,*

ФРАГМЕНТАРНІСТЬ ПРАВОВОГО ПОЛЯ УКРАЇНИ ЯК СИСТЕМНЕ ОБМЕЖЕННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

***Анотація.** У статті досліджено проблему фрагментарності правового поля України у контексті соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб (далі - ВПО). На основі аналізу наукових джерел обґрунтовано, що існуюча нормативно-правова база, попри свою розвиненість, характеризується розпорошеністю, міжгалузевою неузгодженістю та недостатнім рівнем координації між суб'єктами реалізації державної політики в сфері соціального захисту. Визначено основні прояви фрагментарності правового регулювання та їх вплив на ефективність інтеграційних процесів. Доведено, що відсутність системного підходу до формування інтеграційної політики обмежує можливості повноцінного включення ВПО у життя територіальних громад.*

***Ключові слова:** соціальна інтеграція, ВПО, правове регулювання, державна політика, територіальні громади, фрагментарність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Повномасштабна війна росії проти України спричинила безпрецедентні масштаби внутрішнього переміщення населення, що актуалізувало проблему соціальної інтеграції ВПО у територіальні громади. У відповідь на ці виклики держава сформувала значну нормативно-правову базу, спрямовану на регулювання правового статусу, соціального захисту та доступу до базових послуг для цієї категорії населення. Водночас накопичення нормативних актів не супроводжувалося формуванням цілісної інтеграційної політики, що призвело до виникнення системних збоїв у її реалізації. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження фрагментарності правового поля як чинника, що обмежує ефективність соціальної інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нормативно-правове забезпечення інтеграції ВПО в Україні сформувалося як багаторівнева система, що включає конституційні гарантії, спеціальне законодавство та значну кількість підзаконних актів. Попри це, практика реалізації відповідних норм свідчить про наявність проблем, пов'язаних із їх неоднозначним застосуванням, дублюванням і недостатньою узгодженістю між окремими регуляторними інструментами [1, с. 189–191]. Це дає

підстави стверджувати, що правове поле функціонує не як цілісна система, а як сукупність відносно автономних елементів.

Особливого значення в цих умовах набуває адміністративно-правовий вимір інтеграції, який безпосередньо визначає механізми реалізації задекларованих прав і гарантій. Аналіз сучасних підходів до адміністративно-правового регулювання свідчить про те, що інтеграційна політика формується під впливом нових викликів, зокрема воєнного стану та цифровізації публічного адміністрування, що зумовлює її динамічний, але водночас нерівномірний розвиток [2, с. 258–262]. Окремі напрями реформування, пов'язані з цифровими сервісами та автоматизацією процедур, демонструють підвищення ефективності, тоді як інші елементи системи залишаються недостатньо врегульованими або функціонують у межах застарілих підходів. У результаті формується ситуація, коли адміністративно-правові механізми не забезпечують цілісності інтеграційної політики, а існують як сукупність відносно автономних інструментів, що реалізуються з різним рівнем ефективності.

Фрагментарність правового поля посилюється на рівні публічного адміністрування міграційних процесів, де реалізація інтеграційної політики залежить від взаємодії значної кількості інституцій. Аналіз показує, що розподіл повноважень між ними не завжди є чітко визначеним, що призводить до дублювання функцій або, навпаки, виникнення прогалин у регулюванні [3, с. 494]. За відсутності єдиного координаційного механізму інтеграційні заходи реалізуються фрагментарно, без належної узгодженості між окремими напрямами політики. Це знижує ефективність державних програм підтримки та ускладнює доступ ВПО до адміністративних і соціальних послуг.

Подальший прояв фрагментарності спостерігається на рівні територіальних громад, де відбувається безпосередня реалізація інтеграційної політики. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації створило передумови для більш гнучкого реагування на потреби ВПО, однак ці можливості не завжди забезпечені належним нормативним і ресурсним підґрунтям [4, с. 131–132]. У результаті формуються значні відмінності у підходах до інтеграції залежно від конкретної громади, що свідчить про відсутність єдиних стандартів і механізмів реалізації державної політики. Така ситуація підсилює нерівномірність інтеграційних процесів і обмежує їхню системність.

Комплексний характер соціальної інтеграції ВПО передбачає узгодженість правових, соціальних, економічних і культурних складових.

Водночас аналіз наукових підходів свідчить, що ці напрями в українському правовому полі розвиваються переважно автономно, без належної інтеграції в єдину систему [5, с. 32]. Відсутність міжгалузевої координації призводить до того, що окремі елементи інтеграційної політики не підсилюють один одного, а функціонують ізольовано. Це ускладнює формування цілісного інтеграційного середовища та знижує ефективність державних і місцевих заходів підтримки.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що фрагментарність правового поля України має системний характер і проявляється на всіх рівнях – від нормативного до практичного. Вона зумовлює розрив між задекларованими правами та реальними можливостями їх реалізації, а також обмежує ефективність державної політики інтеграції.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Фрагментарність правового поля України є системною характеристикою, що істотно обмежує ефективність соціальної інтеграції ВПО. Встановлено, що ключовими проявами цієї фрагментарності є розпорошеність нормативного регулювання, недостатня міжвідомча координація та відсутність єдиної стратегічної рамки інтеграційної політики. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні фрагментарності правового поля як системного обмеження, що проявляється одночасно на нормативному, адміністративному та локальному рівнях реалізації політики. Подолання цієї проблеми потребує переходу до комплексного підходу, який передбачає інтеграцію правових, управлінських і соціальних механізмів у межах єдиної стратегії. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою інструментів забезпечення системності правового регулювання та оцінкою ефективності інтеграційних практик на рівні територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Киришко О. В. Правове регулювання статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2025. Вип. 92. С. 185–193.
2. Політанський В. С. Адміністративно-правове регулювання інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні: виклики воєнного стану та цифровізації публічного адміністрування // Вісник Національної академії правових наук України. 2025. Т. 32, № 1. С. 254–271.
3. Овчарук С. С., Курило І. В. Деякі особливості публічного адміністрування міграційних процесів в умовах воєнного стану в Україні // Право і суспільство. 2024. № 4. С. 492–496.

4. Наливайко Л. Р., Бочковий О. В., Мінакова Є. В. Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування з питань інтеграції внутрішньо переміщених осіб в умовах децентралізації влади // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 1 (116). С. 130–136.

5. Лехолетова М. М., Дуля А. В., Спіріна В. Є. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади // Соціальна робота та психологія: освіта і наука. 2025. Вип. 1. С. 30–36.

Світлана КОЛЯДЕНКО,
*кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри соціальних технологій,
директорка Студентської соціальної служби та Телефона Довіри
Житомирського державного університету імені Івана Франка,
м. Житомир*

ГЕЙТКІПІНГ ЯК СОЦІАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС СУЇЦИДАЛЬНОЇ КРИЗИ ОСОБИСТОСТІ

***Анотація.** У статті розглядається гейткіпінг як соціальна технологія надання допомоги особистості під час суїцидальної кризи. Визначено сутність гейткіпера як спеціально підготовленого фахівця або представника громади, здатного виявляти ознаки кризового стану та своєчасно реагувати. Окреслено ключові навички гейткіпера, зокрема активне слухання, емпатію, оцінку рівня ризику та спрямування до професійної допомоги. Проаналізовано роль соціальних працівників, педагогів і медиків у забезпеченні первинної підтримки в умовах кризи. Наголошено на важливості впровадження програм навчання гейткіпінгу як інструменту раннього втручання. Зроблено висновок про ефективність гейткіпінгу у зниженні ризику суїцидальної поведінки та підвищенні доступності допомоги.*

***Ключові слова:** суїцид, суїцидальна поведінка, суїцидальна криза особистості, гейткіпінг, гейткіпер.*

Проблема суїцидальної поведінки й досі належить до найменш проговорюваний у сучасному українському суспільстві. Сформована ще за радянських часів практика замовчування питань психічного здоров'я особистості спричинила їх стигматизацію, що й нині ускладнює відкрите обговорення та наукове осмислення цієї теми. Водночас упродовж останніх двох десятиліть помітно зростає зацікавленість дослідників у